

Osallistuva demokratia

Osallistuvassa demokratiassa kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon myös vaalien välillä. Ammattipoliitikoiden lisäksi jokainen kansalainen voi osallistua päätöksentekoon, jotta valta ei jakaudu yhteiskunnassa epätasaisesti.

Osallistuvaan demokratiaan kuuluu osallistuminen päätöksentekoon koulussa, töissä, kotikunnan sekä yhteiskunnan tasolla. Äänestäminen on vain yksi vaikuttamistapa monien muiden joukossa.

Demokraattisen toiminnan tulisi olla jokapäiväistä, esimerkiksi kansalaisjärjestöjen toimintaan ja sosiaalisiin liikkeisiin osallistumista. Myös lyhytaikaiset kampanjat ja tapahtumat ovat tärkeitä vaikuttamiskanavia. Yksilön osallistuminen oman elinympäristönsä päätöksentekoon korostuu.

Liberalismi

Liberalismi eli vapaudenaate korostaa yksilön oikeuksia ja vastuuta itsestään. Liberalismissa myös talouden halutaan voivan toimia täysin vapaasti. Valtiot eivät saisi rajoittaa kaupankäyntiä ja yritysten toimintaa veroilla ja tulleilla.

Suora demokratia

Suoraan demokratiaan kuuluvat esimerkiksi kansanäänestykset, joissa kansalaiset äänestävät yksittäisen asian puolesta tai sitä vastaan (kuten Sveitsissä), kansalaisaloitteet, joissa kansalaiset saavat ehdottaa muutosta lakiin sekä kansalaispäätökset. Ajatus on antaa kansalaisille mahdollisuus vaikuttaa suoraan päätöksiin.

Suoraa demokratiaa voidaan käyttää osana edustuksellista demokratiaa, kuten Suomessa kansalaisaloitteiden kautta.

Vastademokratia

Vastademokratia tarkoittaa sellaista demokraattista osallistumista, jossa kansalainen tarkkailee, valvoo ja kyseenalaistaa päätöksentekoa ja vallankäyttöä yhteiskunnassa. Se pyrkii muuttamaan asioita toiminnan kautta, ei pelkästään keskustelemalla. Toiminta korostuu tilanteissa, joissa päätöksentekijät ovat aiheuttaneet kansassa epäluottamusta.

Keinoja vaikuttaa ovat esimerkiksi mielenosoitukset, ulosmarssit, kannan ottaminen internetissä, järjestötoiminta sekä aktivismin keinot. Keinoihin voi kuulua myös laittomaksi luokiteltua toimintaa, kuten kansalaistottelemattomuutta.

Diktatuuri

Diktatuuri tarkoittaa valtiota, jossa valtaa käyttää vain yksi puolue tai johtaja. Muut puolueet on kokonaan kielletty.

Totalitaristisessa diktatuurissa valtion valta ulottuu kaikkialle yhteiskunnassa. Yksilöllä ei ole oikeuksia, vaan jokaisen ihmisen tehtävä on palvella valtiota. Totalitarismissa ei ole mielipiteenvapautta eikä sananvapautta.

Suurin osa tiedosta on propagandaa. Kansalaisia hallitaan tiukan kurin ja pelon avulla. Esimerkiksi kaikilla työpaikoilla on ihmisiä, jotka vahtivat salaa, mitä ihmiset puhuvat. Jos ihminen sanoo vääriä asioita, hänet voidaan tappaa tai viedä vankilaan.

Sosialismi

1800-luvulla noussut sosialismi kumpusi ajatuksesta, että luokkayhteiskunta oli epäoikeudenmukainen.

Sosialismin ihanteen mukaan valtio omistaa kaikki yritykset, liikennevälineet, tehtaot, pankit ja maatilat jne. Ihmisillä ei ole omaisuutta vaan kaikki on yhteistä. Esimerkiksi tehtaot tuottamaa voittoa ei annettaisi enää vain tehtaot omistajille vaan valtio jakaisi sen tasapuolisesti kaikille kansalaisille.

Työväenpuolueita alettiin perustaa 1800-luvun lopulla ympäri Eurooppaa. Sosialidemokraattiset puolueet halusivat parantaa työläisten asemaa demokraattisesti, osallistamalla vaaleihin ja säätämällä uusia lakeja. Ammattiyhdistysten ja työväenpuolueiden vaatimuksista työläisten oikeuksiin tuli parannuksia: lapsityövoiman käyttöä rajoitettiin, työturvallisuutta parannettiin ja päivittäinen työaika rajattiin kahdeksaan tuntiin.

Nationalismi

Nationalismi eli kansallisuusaate muutti ihmisten ajattelua 1800-luvulla. Nationalismin mukaan kaikki ihmiset kuuluvat laajempaan ryhmään, kansaan. Kansalla tarkoitettiin samalla alueella asuvia ihmisiä, joilla oli yhteinen kieli, uskonto ja historia. Nationalismiin liittyi myös ajatus siitä, että oma kansa on parempi kuin muut kansat.

Nationalismi on ristiriitainen aate. Se johtaa aina riitoihin siitä, ketkä kuuluvat kansaan ja ketkä ovat ulkopuolisia. Pahimmillaan nationalismi voi johtaa siihen, että kaikki kansan ulkopuolisiksi määritellyt ihmiset yritetään hävittää, joko siirtämällä ihmiset pois joltain alueelta tai väkivallalla.

Maailmassa ei ole yhtään aluetta, jossa eläisi vain yksi yhtenäinen kansa. Voidaan sanoa, että nationalismin tavoite on täysin mahdoton, koska kaikista ihmisistä ei voida tehdä samanlaisia. Toisaalta maltillisella nationalismilla voi olla myös hyviä vaikutuksia. Esimerkiksi Suomi ei olisi itsenäinen valtio ilman nationalismiaatteen vaikutusta.